

เส้นสมมติทางกฎหมาย: วงจรชีวิต บุคคลธรรมดา

การวิเคราะห์โครงสร้างจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของสภาพบุคคล
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แผนภาพสรุปหลักกฎหมายมาตรา 15 และ 61
สำหรับนักกฎหมายและผู้ศึกษา

กฎหมายรับรองสิ่งที่มี สิทธิและหน้าที่ เท่านั้น

สิ่งที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย
(บุคคล)

มนุษย์
(บุคคลธรรมดา)

มนุษย์ที่มีชีวิตทั้งปวง
ไม่จำกัดเพศ วัย
หรือสติปัญญา

สิ่งสมมติทางกฎหมาย
(นิติบุคคล)

หมู่คน กองทรัพย์สิน
หรือกิจการ
(เช่น สมาคม, กระจกวง)

~~สัตว์ไม่มีสภาพบุคคล
(ไม่มีสิทธิและหน้าที่)~~

สมการแห่งชีวิต: การเริ่มสภาพบุคคล (มาตรา 15 วรรคหนึ่ง)

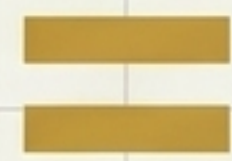
การคลอด

(ร่างกายแยกต่างหากจากมารดาบริบูรณ์)

การอยู่รอดเป็นการก

(มีการหายใจ แม่เพียงเล็กน้อย)

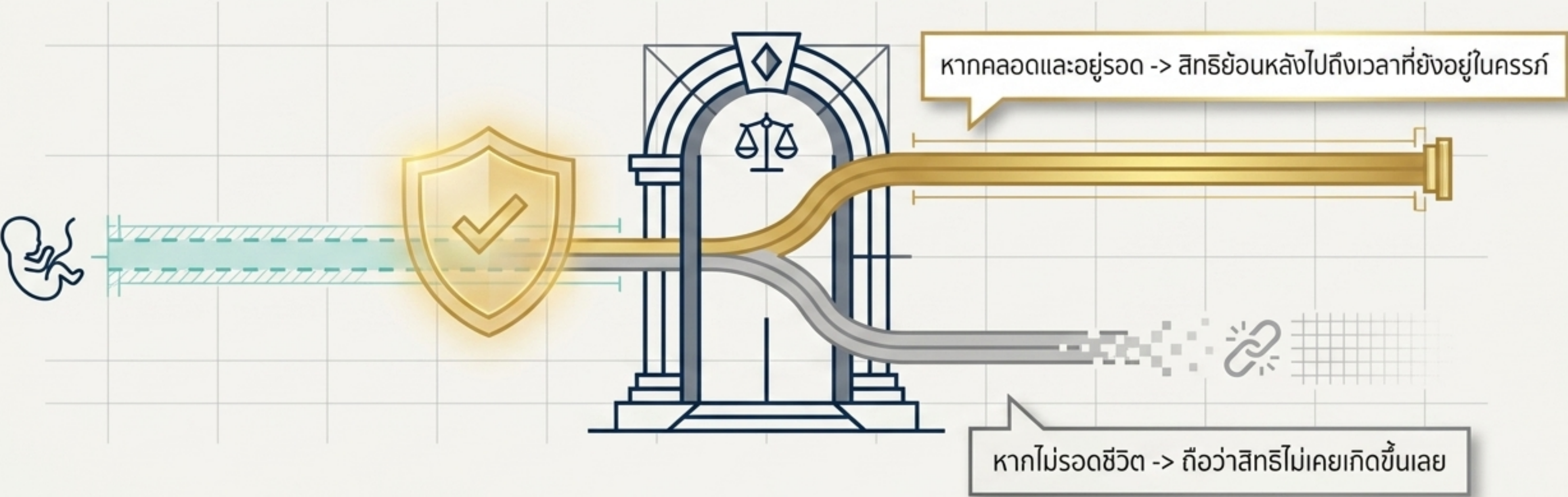
สภาพบุคคล

(มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย)

⚠️ ข้อควรระวัง: การกที่ตายก่อนคลอด หรือตายขณะคลอด = ไม่มีสภาพบุคคล (สมการไม่ครบถ้วน)

สิทธิแบบมีเงื่อนไขของการกในครรภ์มารดา (มาตรา 15 วรรคสอง)

กฎหมายยอมรับสิทธิของการกในครรภ์ (เช่น สิทธิรับมรดก) โดยมีข้อแม้ว่า ต้องคลอดและรอดชีวิต

กรอบเวลา 310 วัน: การรักษาสีทธิของทารก

เจ้ามรดกตาย หรือ
ขาดจากการสมรส

ระยะเวลาคุ้มครอง 310 วัน

(อ้างอิงมาตรา 1604 และ 1536)

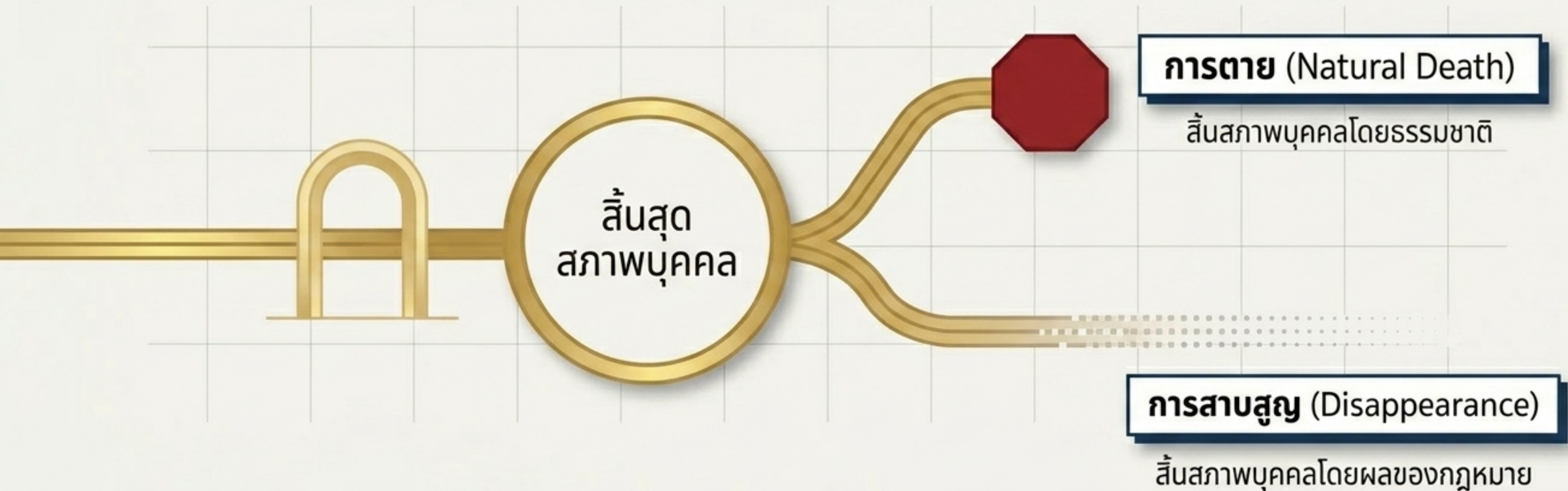

วันที่ทารกคลอด

เหตุผลทางกฎหมาย: เพื่อไม่ให้ทารกในครรภ์
เสียเปรียบผู้ที่เกิดมาแล้วในการรับมรดก

การสิ้นสุดสภาพบุคคล: เมื่อเส้นสมมติขาดลง

สภาพบุคคล... สิ้นสุดลงเมื่อตาย สิทธิและหน้าที่ของผู้ตายย่อมตกทอดไปยังทายาท

ตารางวิเคราะห์: ตายตามธรรมชาติ VS การสาบสูญ

ตายตามธรรมชาติ

การสาบสูญ

ฐานะทางกฎหมาย
(Legal Status)

ข้อเท็จจริงทางการแพทย์
(Medical Fact)

ข้อสันนิษฐานทางกฎหมาย
(Legal Fiction - ถือว่าถึงแก่ความตาย)

เกณฑ์การตัดสิน
(Criteria)

หยุดหายใจ, หัวใจหยุดเต้น,
สมองหยุดทำงาน
(มติแพทยสภาฯ จุฬฯ 2531)

หายไปจากภูมิลำเนาครบ
กำหนดเวลา 5 ปี หรือ 2 ปี

กลไกการเกิดผล
(Trigger Mechanism)

เกิดผลทันทีตามธรรมชาติ
ไม่ต้องพึ่งคำสั่งศาล

ต้องมี คำสั่งศาล
ให้เป็นคนสาบสูญเท่านั้น

เงื่อนไขแห่งเวลา: การสั่งให้เป็นคนสาบสูญ (มาตรา 61)

กรณีธรรมดา (5 ปี)

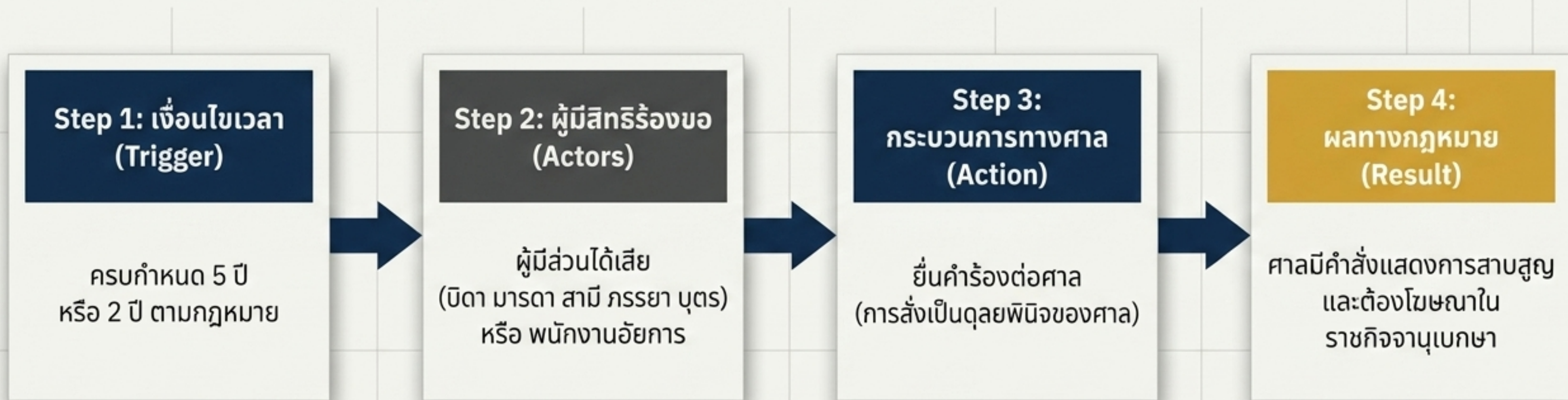
ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่
และไม่มีใครรู้แน่ว่ายังมีชีวิตอยู่หรือไม่
ตลอด 5 ปีเต็ม

กรณีพิเศษ (ลดเหลือ 2 ปี)

- หายไปในการรบหรือสงคราม (นับแต่สงครามสิ้นสุด)
- ยานพาหนะอัปปาง ถูกทำลาย หรือสูญหาย
- ตกอยู่ในเหตุอันตรายแก่ชีวิตอื่นๆ (เช่น หายในป่าทึบ, ถูกผู้ก่อการร้ายจับตัว) และเหตุนั้นผ่านพ้นไปแล้ว

กระบวนการเปลี่ยนสถานะ จาก ผู้ไม่อยู่ สู่ คนสาบสูญ

ข้อควรระวังในทางปฏิบัติ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2739/2556)

การจัดการทรัพย์สินของผู้ที่ไม่อยู่ ต้องทำตามลำดับขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด

The Wrong Path

ยื่นขอตั้งผู้จัดการมรดก

+

ยื่นขอให้เป็นคนสาบสูญ
(ทำพร้อมกัน)

ศาลยกคำร้อง (เพราะขณะยื่น
ผู้ไม่อยู่ยังไม่ถือว่าตาย)

The Correct Path

ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญก่อน

สถานะเท่ากับตาย

ทายาทยื่นขอตั้งผู้จัดการมรดกได้

สิทธิในการจัดการมรดกจะเกิดได้ ก็ต่อเมื่อมีคำสั่งศาลให้เป็นคนสาบสูญเสร็จสมบูรณ์แล้วเท่านั้น

บทสรุป: แผนผังวงจรชีวิตทาง กฎหมายหมายของบุคคลธรรมดา

บุคคลธรรมดา: ถือกำเนิดโดยธรรมชาติ แต่ดำรงอยู่และสิ้นสุดลงภายใต้กรอบของกฎหมาย